

Handläggare: Anna William-Olsson
Telefon: 08-508 23 362

Till
Hägersten-Liljeholmens
Stadsdelsnämnd 2010-02-11

Revidering av STAN-programmet - Stockholms tobaks, alkohol- och narkotikapolitiska program

Förvaltningens förslag till beslut

1. Hägersten - Liljeholmens stadsdelsnämnd godkänner och översänder tjänsteutlåtandet till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Maria Mannerholm
stadsdelsdirektör

Gunnar Ohlsén
avdelningschef

Sammanfattning

Till Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd inkom 2009-11-26 förslag på revision av Stockholms Tobaks-, Alkohol- och Narkotikapolitiska program, STAN- programmet. Programmet antogs ursprungligen av Stockholms kommunfullmäktige 2004. Förvaltningen instämmer i förslaget.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för Samhällsplanering

Bakgrund

Till Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning inkom den 26 november 2009 förslag på revision av Stockholms Tobaks-, Alkohol- och Narkotikapolitiska program, STAN- programmet. Programmet antogs ursprungligen av Stockholms kommunfullmäktige 2004. Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden har ansvar för att programmet följs upp och revideras vart fjärde år. Det reviderade STAN-programmet har av Kommunstyrelsen remitterats till stadsdelsnämnden. Remisstiden sträcker sig till den 1 mars 2010.

Förändrade förutsättningar

Sedan STAN-programmet antogs 2004 har betydande förändringar av stadens integrerade system för ledning och uppföljning (ILS) skett. Vision 2030 har antagits och budgeten har överordnats andra styrdokument. Alla andra styrdokument ska innebära fördjupning och förtydligande av budgeten.

Inom staden benämns styrdokument i termer av program eller riktlinjer. *Program* är långsiktiga och stadsövergripande. Detaljerade åtgärder ska inte slås fast, men program kan innehålla förslag på aktiviteter och indikatorer samt metoder för hur mål ska nås. Program följs upp på KF-nivå.

Förslag till reviderat Stan-program

STAN-programmet har sin etiska utgångspunkt i socialtjänstlagen och FN:s konvention om barns rättigheter. STAN-programmet har även sin grund i internationella traktat, svensk lagstiftning, regeringens nationella åtgärdsprogram, socialstyrelsens nationella riktlinjer för missbruks och beroendevård samt Stockholms inriktnings och budgetmål. STAN-programmets ambition att med ett helhetsperspektiv vända sig till stadens alla verksamhetsområden ligger fast. För att komplettera Vision 2030 inom sakområdena tobak, alkohol, narkotika och andra droger innehåller STAN- programmet visionära mål för att utveckla Stockholm till en stad i världsklass.

Ny kunskap tillkommer kontinuerligt inom det förebyggande området. För att STAN-programmet inte ska tappa i aktualitet, kompletteras programmet med en Webb sida som länkar till metodguider och aktuell forskning.

Programmet föreslås som tidigare gälla tobak, alkohol, narkotika och andra droger samt omfatta nivåerna förebyggande insatser, tidiga insatser och vård- och

Revidering av STAN-programmet - Stockholms tobaks, alkohol- och narkotikapolitiska program

box 490, 129 04 Hägersten. Telefonvägen 30
Telefon 08-508 22 000. Fax 08-508 22 099
anna.william-olsson@h-l.stockholm.se

www.stockholm.se/h-l

behandling. Förebyggande insatser är uppdelat i begränsning av tillgänglighet respektive begränsning av efterfrågan.

Mål

De fyra inriktningmålen föreslås ligga kvar som visionära riktmärken:

1. Barns och ungdomars uppväxt ska vara fri från tobak, alkohol och narkotika.
2. Ett narkotikafritt Stockholm.
3. Stadens innevånare ska ha återhållsamma alkoholvanor.
4. Stadens invånare som missbrukar alkohol eller andra droger ska erbjudas hjälp att komma ifrån sitt missbruk.

Indikatorer

I det reviderade STAN-programmet föreslås Kommunfullmäktige fastslå följande indikatorer för att mäta måluppfyllelsen av det tobaks, alkohol- och narkotikaförebyggande arbetet. Med barn menas här de som går i grundskolans år 9 och med ungdomar de som går i gymnasiets år 2.

- 1) Andelen barn och ungdomar som inte använder tobak (rökning + snusning).
- 2) Andelen barn och ungdomar som inte använder alkohol.
- 3) Andelen barn och ungdomar som inte använder narkotika.
- 4) Andelen storkonsumenter av alkohol bland både unga och vuxna.
- 5) Berusningsdrickandet bland både unga och vuxna.
- 6)
  - a) Antal vuxna i biståndsbedömd öppenvård
  - b) Antal vuxna missbrukare i biståndsbedömd (enligt SoL) dygnetruntvård.
  - c) Antal vuxna missbrukare dömda till LVM-vård
- 7) Andelen berusade som nekats att köpa starköl på restaurang
- 8) Andelen ungdomar som nekats att köpa starköl på restaurang
- 9) Andelen barn som själva köper folköl och tobak

Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden tar fram och rapporterar fortlöpande resultat utifrån ovanstående nio indikatorer. Stadens nämnder och styrelser ansvarar för att ta fram indikatorer och aktiviteter för sitt eget arbete inom området. Nämndernas åtaganden och aktiviteter ska finnas med i ordinarie verksamhetsplaner och kravet på speciella handlingsplaner utgår därmed. Kommunfullmäktige och kommunstyrelsen följer upp arbetet mot droger i tertialrapporter och årsredovisning utgående från vad som beslutas i budget för aktuellt verksamhetsår.

Förebyggande arbete

Med förebyggande arbete menas insatser innan riskbeteende eller skada uppstått. Det handlar om att stärka skyddsfaktorer och minska eller undanröja riskfaktorer.

- Olika riksbeteenden samvarierar med varandra. Det förebyggande arbetet har bäst förutsättningar att fungera om man arbetar brett och inte bara med enskilda problem.
- Antalet riskfaktorer (och frånvaron av skyddsfaktorer) har den största påverkan på den individuella risken för problem. Därför bör man arbeta med insatser på så många områden som möjligt samtidigt.
- Då det är i vardagen livsstilsfrågorna avgörs bör man satsa på att utveckla de ordinarie verksamheterna.

Det förebyggande arbetets aktiviteter som är aktuella på stadsdelsnivå

Begränsning av tillgänglighet:

Tillsyn av folköl och

tobaksförsäljning

Insatser mot langning

Begränsning av efterfrågan:

Inom ramen för förskolan

Inom ramen för barn och

ungdomsenheten

Gentemot den egna personalen

Tidiga insatser

Med tidiga insatser avses åtgärder som syftar till att identifiera och stödja personer i risksituationer och/eller med riskbeteenden så tidigt som möjligt. Tidiga insatser avseende barn och unga bör bland annat rikta sig till barn i socialt utsatta miljöer och situationer.

- Barn och ungdomar i familjer med missbruksproblem, psykiska funktionshinder eller våldspåverkan.
- Barn och ungdomar med ett eget antisocialt beteende.
- Barn och unga med psykiska problem eller neuropsykiatriska funktionshinder

Arbetet med att upptäcka behov av och erbjuda tidiga insatser inom stadsdelsförvaltningen sker i verksamheter inom social omsorg och förskola.

Vård och behandling

Med vård och behandling avses åtgärder mot ett manifesterat problem eller skada på individuell nivå. Personer med missbruksproblem är ingen homogen grupp. Olika angreppssätt behövs beroende på om det handlar om män, kvinnor, tonåringar, unga vuxna, barn och andra anhöriga eller personer med samsjuklighet och andra komplexa behov.

Samverkan och resurser

Problem med tobak, alkohol, narkotika och andra droger är omfattande och komplexa. Att minska dem kräver stora satsningar. En förutsättning för att kunna lyckas är samarbete och samverkan mellan olika aktörer. Etablerade kontakter finns med hälso- och sjukvård, polis och kriminalvård. Inom Stockholms stad förutsätter framgång i arbetet inte bara en samverkan utan en mycket god samverkan mellan socialtjänstens individ och familjeomsorg, förskola, skola, fritid och kultur. Frivilligorganisationer och näringsliv är också viktiga samverkansparter. En annan förutsättning för ett framgångsrikt arbete är att använda metoder anpassade efter problem.

Som en resurs i arbete med samverkan och med att ha kunskap om nya evidensbaserade metoder är preventionssamordnaren. Funktionen ligger inom ramen för stadsdelsförvaltningarna och inriktningen på arbetet uppvisar stora lokala variationer.

Preventionscentrum inom socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen har till uppgift att sprida kunskap och stimulera det förebyggande arbetet och finns som en resurs för stadens övriga förvaltningar.

Förvaltningens synpunkter och förslag

STAN-programmets intention har från början varit att vara ett praktiskt användbart verktyg i arbetet mot negativa konsekvenser av tobak, alkohol, narkotika och andra droger. Förändringarna i det reviderade STAN-programmet skärper ytterligare till möjligheten till tillämpning och lokal anpassning.

Att koppla en webbsida till programmet som länkar till metodguider och aktuell forskning ökar tillgängligheten till densamma och underlättar att nå ut till stadens olika förvaltningar med samma information.

Som en röd tråd genom arbetet för att uppnå effekter går helhetssyn och samverkan. Det finns en tendens att ansvaret med mål, åtaganden och indikatorer för frågor rörande förebyggande arbete mot droger eller annat antisocialt beteende hamnar hos stadsdelsförvaltningarna och där inom socialtjänstens individ och familjeomsorg. Arbetet blir på så sätt inte tillräckligt effektivt. För att nå de förbättringar som önskas måste samlade grepp tas. Helt avgörande är att ansvaret delas med fler aktörer. På kommunal nivå rör det sig om utbildningsförvaltning, kulturförvaltning, idrottsförvaltning och miljöförvaltning (de senare svarar för uppföljning av rökfria områden, exempelvis skolgårdar).

Inom Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltnings geografiska område är det drogförebyggande arbetet organiserat med lokala brottsförebyggande rådet som styrgrupp och där under i olika arbetsgrupper.

Inom stadsdelsförvaltningen finns sedan 2009 en samverkansöverenskommelse mellan utbildningsförvaltningen och avdelningarna för social omsorg och förskola. Under 2010 kommer samverkansöverenskommelsen att revideras och även innefatta samarbete med polismyndigheten.

Bilagor

1. Remiss